

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет (Україна)

Вища школа економіко-гуманітарна (Республіка Польща)

Академія техніко-гуманітарна (Республіка Польща)

IBM Canada, м. Торонто (Канада)

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України", м. Київ (Україна)

Парламент Ізраїлю, м. Єрусалим (Держава Ізраїль)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Україна)

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

Технічний університет –Варна (Республіка Болгарія)

Університет “Проф. д-р Асен Златаров”, м. Бургас (Республіка Болгарія)

Університет Торонто (Канада)

УО «Вітебський державний технологічний університет» (Республіка Білорусь)

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
імені проф. Балацького О. Ф.
(Суми, 11–12 травня 2016 р.)

У двох томах

Том 1

Суми
Сумський державний університет
2016

довгострокове підвищення сільськогосподарського землекористування. Отже, якщо інститути сільського господарства та розвитку не можуть забезпечити екологічну усталеність методів землеробства, то вони фактично наносять шкоду людям, яким вони намагаються допомогти. Продуктивність землекористування також має покращитися, адже у разі здійснення навіть найбільш консервативних прогнозів щодо темпів зростання населення обмеженість родючих земель залишає нам єдиний шлях – підвищення врожайності та інтенсивності вирощування культур.

Таким чином, зростаюча потреба у продуктивному та сталому екологічно збалансованому сільському господарстві спричиняє необхідність запровадження нового бачення розвитку агровиробництва на засадах ресурсозбереження та зменшення його ризикованості. Ця позиція потребує розуміння екологічних засад сільського господарства, а також механізмів екосистемного управління агрогосподаруванням (землекористуванням).

Транснаціональні соціальні та екологічні проблеми спричиняють необхідність зміни основ агропродовольчої системи. Усталені агропродовольчі системи мають задовольняти наступним критеріям: економічна життєздатність; забезпечення суспільства екологічно безпечним та поживним продовольством; сприяння зміцненню природно-ресурсного потенціалу та екологічної якості довкілля для майбутніх поколінь.

Основні принципи стратегії сталого розвитку сільського господарства, землекористування мають включати такі: *партнерство* – активна взаємодія між різними групами з метою забезпечення усталеного агропродовольчого виробництва; *інтеграція* – сприяння інтеграції екологічного мислення у процеси прийняття рішень та способи ведення бізнесу; *екосистемне, екологічне управління* – акцентування зусиль на попередженні, а не усуненні наслідків екологічних проблем; *справедливість для всіх поколінь* – справедливий розподіл витрат і вигод між поколіннями для стимулювання використання екологічно відповідальних методів з метою мінімізації екологічної відповідальності наступних поколінь; *конкурентоспроможність* – підтримка ефективних ринкових механізмів, які забезпечують використання інноваційних екологічних методів, визначаючи зв'язки між екологічною усталеністю, економічною продуктивністю та конкурентоспроможністю.

Таким чином, можна констатувати, що існує нагальна потреба у визнанні важливості сталого екологічно збалансованого сільського господарства для забезпечення продовольчої безпеки шляхом: розвитку безпечних інноваційних ресурсозберігаючих методів агрогосподарування; субсидування використання екологічно безпечних, екозбалансованих технологій; суттєвого покращення сільської інфраструктури для забезпечення доступу підприємств, домогосподарств на ринки з позитивними ціновими стимулами.

ТРУДЫ О.Ф. БАЛАЦКОГО И ЭКОНОМИКА ЧИСТОГО ВОЗДУХА

О.Ф. Балацкий стал создателем научной школы по изучению экономики окружающей природной среды. Фундаментальные идеи, которые были выдвинуты О.Ф. Балацким, верны и сегодня, на их основе эколого - экономическая наука развивается дальше. Работы О.Ф. Балацкого по охране воздушного бассейна явились основой экономики чистого воздуха в СССР, имели широкий международный резонанс. Работы О.Ф. Балацкого по экономической оценке ущерба от загрязнения воздушного бассейна служат основой для разработки и практического решения современных проблем экологической безопасности.

О.Ф. Балацкий много писал о тех негативных последствиях, к которым приводит игнорирование экологического фактора. Многие региональные и отраслевые экономические программы в СССР, разработанные и реализованные без учета экологического фактора, привели в долгосрочной перспективе к крайне негативным экологическим последствиям, сопровождающимся огромным экономическим и социальным ущербом. Написанная им книга "Экономика чистого воздуха" (1989 г.) стала базовой как для научных исследований, так и для образовательных целей.

Особое значение вопросы оценки ущерба от загрязнения атмосферы приобретают в настоящее время, когда на Саммите ООН (сентябрь 2015 г.) приняты Цели устойчивого развития (ЦУР) на период 2016-2030 гг., которые требуют осмысления в каждой стране и дальнейшей адаптации на национальном уровне. Для мониторинга реализации ЦУР развивается экологическая статистика, в частности, включены два новых индикатора качества атмосферного воздуха: загрязненность воздуха мелкими частицами (PM2.5) и доля населения, подвергающаяся воздействию повышенных концентраций PM2.5. В 2010 почти 84% населения мира проживало на территориях, где концентрация PM2.5 превышала установленную ВОЗ норму качества воздуха 10 мкг / м3 среднегодовой концентрации. Воздействие загрязненного мелкими частицами воздуха привело к преждевременной смертности 3.2 млн. человек в мире. В России 36% населения проживало на территориях, где концентрация PM2.5 превышала установленный ВОЗ норматив.

Важный индикатор Целей устойчивого развития - индекс «скорректированных чистых накоплений» (adjusted net savings) включает ущерб от загрязнения атмосферы в стоимостном выражении. Преждевременная смертность и инвалидность монетизирована в форме потерь производительности труда населения трудоспособного возраста. Методологической основой оценок является концепция человеческого капитала, получившая развитие в научной экономической литературе.

Потери продуктивності робочої сили в результаті захворюваності та смертності від забруднення атмосфери в мирі оцінені в 161 млрд.долл. В Росії ущерб становить 0,6% ВВП за оцінками Всесвітнього Банку The Little Green Data Book 2015.

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

професор **Сотник І.М.**, студент гр. ЕДМ-52а/2у **Треус А.А.**
Сумський державний університет (Україна)

Питання енерго- і ресурсозбереження гостро постало перед Україною ще з часів здобуття незалежності. Останніми роками воно все більше потребує уваги, адже тісно пов'язане з проблемою забезпечення енергетичної безпеки країни. Так, сьогодні набувають популярності проекти із заміни природного газу твердим паливом, зокрема деревиною. На цьому тлі перед державою постає питання раціонального використання лісових ресурсів, що вимагає вдосконалення відповідного законодавства, посилення контролю за та ефективного менеджменту в лісозаготівельній галузі.

Необхідність зміни управлінських підходів у сфері вітчизняного лісогосподарювання обумовлюється, насамперед, незбалансованістю сучасних процесів вирубки та відновлення лісових насаджень в Україні. За даними Держкомстату [2] у 2008-2014 рр. обсяги заготівлі ліквідної деревини змінювалися неістотно, натомість розміри площ відтворення лісів неухильно зменшувалися (табл. 1).

Таблиця 1 – Обсяги заготівель ліквідної деревини та площі відтворення лісів в Україні у 2008 – 2014 рр. (за даними [2])

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Заготівля ліквідної деревини, тис. м ³	17687,5	15876,5	16145,6	19746,2	19763,6	20340	18333,1
Відтворення лісів, тис. га	80,2	80,9	70,1	72,4	70,1	67,7	58

Такі результати є наслідком некомпетентного господарювання та відсутності обґрунтованої стратегії збереження й економії лісових ресурсів. Сучасний стан речей у досліджуваній галузі потребує негайних змін, адже одним з головних положень теорії сталого розвитку, до якого прагне світова спільнота, є відповідність темпів споживання і відновлення природних ресурсів [4, с. 161].

Цьогорічні зміни в українському законодавстві, зокрема ухвалення За-